

quod de celo est superindui cupiens: Cur ne forte se extollat colaphizat: et subdit angelo sathane stimulo carnis sue: **A**ltus est quod dem habitate in se domino: et habes eum spiritum qui scrutatur omnia: etiam altitudines dei. Itaque in celo est: sed in celo dominus humilia respicit. **Q**uid ergo fratres: Si iam auduimus humilia que in celo sunt exaltata de stercore ut cum populi collocarentur principibus: nihil ne consequenter auduimus de humilibus que in terra respicit dominus: **P**auciores enim sunt illi amici iudicaturi cum domino: plures autem isti quos recipiunt in tabernacula eterna. **Q**uis enim tota frumenti massa in comparatione seculi palee paucos habere videat: pro se tamen considerata copiosa est. **M**ulti enim filii deserte magis quam ei qui habet virum. **M**ulti filii ei pro gratia que in se nequitia concepit: quam ei qui ab ineunte etate legit vinculo maritata est. **E**t ego quidem dico in senectute precepit: et intus Sara matrem nostram in vno Isaac pro omnes gentes matrem fidelium: **Q**ue autem persona est apud Esaiam videte: quasi omnino non matris: nec ei qui peperit alique: et tamen quod ei dicit: **D**icent inquit in auribus tuis filii tui quos amiseras: angustia nobis est in illo loco. **F**acite itaque nobis et nunc locum in quo commoremur. **T**u vero dices in corde tuo: **Q**uis gnauit mihi istos cum sciam me esse sine filiis et viduam: **Q**uis ergo istos educavit mihi: **E**go enim derelicta fui sola: hi autem mihi ubi erant: **E**t ea que parte ista dicit ecclesia: qua videtur nihil parere in ista turba que non dimiserunt omnia sua ut sequerentur dominum: et sederent super duodecim thronos. **S**ed quod multi in eadem turba facientes sibi amicos de mamona iniquitatis pro opera misericordie ad dexteram stabunt: **N**on solum ergo erigit de stercore quem collocet cum principibus populi sui: **S**ed etiam **H**abitare facit sterilem in domo: matrem filiorum letate. **Q**ui in altis habitat: et humilia respicit in celo et in terra: semine Abraham sicut stellas celi sanctitate sublimem in supernis sedibus collocatam: et sicut harenam in ora maris misericordem: atque innumeram multitudinem a sinistris fluctibus atque amaritudine impia segregatam.

Alia fra. t. eu.

Explicit Tract. de ps. CXII.

Incipit Tract. de ps. CXIII.

Sermo primus: de prima parte psalmi.

Prefatio.

Legimus quod de notissimis que retinemus dilectissimi fratres: quod narrat in libro Exodus: populum israel liberatum ab iniuria dominationis egyptiorum in fluctibus

maris transisse per siccum: iordanem que fluit cum per eum in terram promissionis intraret tactum pedibus sacerdotum arcam domini portatum stetit de super infrenato lapsu: ab inferiore autem parte defluxit que currebat in mare: donec in sicco stantibus sacerdotibus transiret populus vniuersus. **R**ouumque habet: nec tamen arbitrari nos oportet in hoc psalmo: cui nunc Alleluia pronuntiato cantatoque respondimus: id agere spiritum sanctum: ut preterita illa gesta recolentes: nequaquam futura talia cogitemus. **I**lla enim sicut dicit Apollus in figura contingebat illis: **S**cripta sunt autem ad correctionem nostram: in quos finis seculorum obuenit. **C**um igitur audimus in psalmo.

Propositio eiusdem partis.

Iterum israel de egypto: **D**ominus Jacob de populo barbaro. **F**acta est iudea sacrificatio eius: israel preteritus eius. **M**are vidit et fugit iordanis **q**uersus est retrosum. **N**e arbitremini nobis narrari preterita: sed potius futura predicari. **Q**uia illa que miracula cum in illo populo fierent: presentia quidem sed non sine futurorum significatio gerebant. **B**onumque ut ostenderet que psallendo ista predicabat: eadem se verbis agere que illis figuris agebant: vno eodemque spiritu operante: et illa facta: et hec dicta sunt: ut id quod in fine seculorum manifestandum reseruabat: figuris rerum atque verborum precurrentibus nuntiaret: non omnino ea dixit que ibi gesta sunt: sed alia quedam que illic lecta didicimus. **N**e vero putaret transacta recolorere: potius que vetera predicet. **P**rimo enim iordanem ipsum non reuersum esse retrosum: sed stetit legimus ab ea parte que a quo defuper infuebant: cum populus ille transiret. **D**einde gestientes motes collesque non legimus: que sic addidit ut etiam omnia ista repeteret. **N**am cum dixisset: **M**are revidit et fugit: iordanis **q**uersus est retrosum: **C**oterunt: **M**otes **q**uestierunt **velut** arietes: **et colles **velut** agni ouium.** **E**ademque rursus interrogat: **Q**uid est tibi **mare quod fugisti: et tu iordanis quia **q**uersus es retrosum: **M**otes **que **q**uestierunt **velut** arietes: **et colles **velut** agni ouium.** **A**ntedamque quod quid admodum neamur: **Q**uia et illa facta figure nostre fuerunt: et hec dicta ut nos ipsos recognoscamus hortantur. **S**i enim gratia dei que data est nobis firmo corde retinemus: nos sumus israel semine Abrahæ: **N**obis dicit Apollus: **E**rgo semine abrahæ estis: quod sicut alio loco dicit: **N**on in circumsione: sed in proposito deputata est Abrahæ si-****

Alia fra. t. exultant. t. vt. t. sicut.

Alia fra. t. non habet. t. exultans. t. sicut. t. sicut.

des ad iusticiam: et signum accepit circumcisio-
nis: signaculum iusticie: fidei que est in ppu-
no: ut deputet et illis ad iusticiam: ut sit pat-
circumcisionis: his qui non solum ex circumcisione
sunt: sed et his qui sequuntur vestigia fidei:
qui est in ppuo patris nostri Abrahe. Non enim
carnaliter circumcise genti tantum factus est pa-
ter: cui dictum est: Patrem multarum gentium po-
sui te: Multarum autem: non quarundam: sed omnium.
Quod apte dicitur cum et dicitur: Et benedicent
in te omnes gentes. Nullus itaque christianorum
se a nomine israel arbitret extraneum. Illis enim
qui crediderunt ex iudeis: in quorum numero
principaliter apostolos inuenimus: in angulari
lapide copulamur. Hic ait dominus alio loco:
Habeo alias oves que non sunt ex hoc ovili:
oportet me et illas adducere ut sint unum gregem et
unum pastorem. Apostolus ergo christianorum magister israel:
et ipse potius domus Jacob. Idem quippe israel
qui Jacob. Illa vero turba iudeorum que me-
rito perfidie reprobata est: voluptate carnali
vendidit primogenita sua: ut non ad Jacob sed
ad Esau potius pertinere. Scitum namque in hoc myste-
rio dictum esse: quod maior serviet minori. Egi-
ptus autem quam interpretatur afflictio vel affligens:
vel comprimens: sepe in imagine ponitur
seculi: a quo spiritualiter recedendum est: ne simus
iugum ducentes cum in fidelibus. Sic enim quosdam
hierusalem celestis sit civis idoneus: cum primus
huic seculo renunciarit: quemadmodum ille
populus in terram promissionis duci non potuit: nisi
prius ab egipto recederet. Et sicut ille non
inde discessit: nisi diuino liberatus auxilio:
sic nemo corde ab hoc seculo auertitur: nisi di-
uine misericordie munere adiutus. Quod enim illic
semel prefiguratum est: hoc in isto sine seculo: in hac:
sicut beatus Iohannes scribit: hora nouissi-
ma quidam ecclesie setibus in vnoquoque cre-
dente complerentur. Audite apostolum doctorem gentium
docentem et exhortantem: Nolo enim vos inquit ig-
norare fratres: quia omnes patres nostri sub nube
fuerunt: et omnes mare transierunt: et omnes in
Moyse baptizati sunt in nube et in mari: et omnes enim
dum cibum spiritualem manducauerunt: et omnes eun-
dem potum spiritualem biberunt: bibebant autem de
spirituali sequente eos petra: petra autem erat
christus. Sed non in omnibus illis beneplacu-
it deo. Prostrati enim sunt in deserto. Hec autem
figure nostre facte sunt: Quid vultis amplius
fratres dilectissimi. Certe manifestum est non
humana suspitione: sed apostolico: id est
diuino et dominico magisterio. Deus enim
loquebatur in eis: et quis de carneis nubi-
bus: tamen dominus intonabat. Certe ergo tan-

to testimonio manifestum est illa omnia figu-
rate gesta: nunc in nostra salute compleri: quod
tunc futura prenucciabant: nunc preterita legun-
tur: et presentia cognoscuntur. Audite quidem
mirabilius librorum veterum sacramenta occul-
tata atque velata: nonnulla ex parte a libris ve-
teribus reuelari. Nam dicitur propheta ita lo-
qui: Secundum dies inquit perfectionis eorum ex egi-
pto ostendenda mirabilia illis. Videbunt natio-
nes et confundentur ab omni vigore eorum: Manibus
ora sua obstruent: aures illis excidantur:
delingentes terram: velut serpentes tra-
hentes terram. Perturbabuntur de conclusionibus
eorum: in domino deo nostro excidit mensura et
terrebunt a te. Quis deo tuo similis aufe-
ret iniquitatem: et transgredietur impietatem: re-
siduus hereditatis tue. Et non contumit in
testimonium iram suam: quoniam voluntarius
et misericors est. Ipse conuertet et miserebitur
nostri: demerget delicta nostra: demerget
in maris profundum omnes culpas nostras.
Nepere aduertite fratres manifestum hic ape-
riri sacrosancta mysteria. In hoc ergo psal-
mo quis futura intueatur mirabilis prophete
spiritus: tamen videtur velut transacta
narrare. Facta est inquit iudea sanctifica-
tio eius: mare vidit et fugit. Et facta est: et
vidit et fugit: preteriti temporis verba sunt:
Et conuersus est iordanis: et gestuerunt mon-
tes: et commota est terra: eodem modo preteri-
tum sonant: sine preiudicio tamen intelligendi
futura: Alioquin contra euangelicum testimo-
nium cogimur etiam illa non de futuro prenucci-
ata: sed de preterito commemorata intelligere:
Dimiserunt sibi vestimenta mea: et super ve-
stimentum meum miserunt sortem. Que quis
verbis preteriti temporis dicta sint: id tamen pre-
nucciabant quod tanto post futurum in passione
domini compleretur. Sed tamen dilectissimi: propheta
iste quem commemoravi etiam grossa corda li-
mauit: et ad intelligenda de preteritis rebus ge-
stis futura incunctanter extendit: ut non so-
lus apostolica auctoritate figuras nostras
illas fuisse credamus: sed nec ab ipsis pro-
phetis hoc pretermisum est: ut etiam eorum
eloquio panderetur. Cuidetes atque gaudetes
certi ac securi de thesauro dei: et noua
et vetera concorditer sibimet coheretia pre-
feramus. Cum enim tanto post egressum populi il-
lius ex egipto: et tanto ante ista ecclesie tem-
pora hec que commemoravi cecinerit: tamen
se futura predicere sine ulla dubitatione te-
statur. Secundum dies inquit perfectionis eorum ex
egypto ostendenda mirabilia illis. Videbunt na-

tōes et cōfundent: hoc est quod hic dictū est: **M**are vidit et fugit. Si enim hic per verba p̄teriti temporis: sicut est vidit et fugit: occulta futura p̄dicant: videbūt certe et p̄fundetur: quā futuri t̄p̄is v̄ba sunt: quōs audeat de rebus p̄teritis cogitare? **E**t paulo post ip̄os hostes n̄ros quōs nos fugiētes vt interimerēt seq̄bant: id est delicta n̄ra: sicut egyptios in mari obrutos: ita in baptismo demersa et extincta luce clar̄o imitat dicēs: **Q**uā voluntarīo et misericors est: ip̄e p̄uertet et miserib̄ nostris: demerget delicta n̄ra: demerget in maris p̄fundū oēs culpas nostras. **Q**uid est carissimi? **Q**ui vos cognoscitis israelitas s̄m̄ s̄men Abrae: qui estis dom̄o Jacob s̄m̄ p̄missionē heredes: cognoscite etiā vos exisse ab egypto: quōd huic seculo renūciastis: exisse de p̄p̄lo barbaro: qui cōfessione pietatis vos a blasphemijs gentiū se iunxistis. **N**ō est enim lingua vestra: sed barbara que deū laudare nō nouit: cui vos cātate Alleluia. **F**acta ē autē iudea sanctificatio eius in vobis. **N**ō enim quōd in māifesto iudeus est: neq̄ quōd in manifesto circūcisio est in carne: sed qui in occulto iudeus est et circūcisio ne cordis. **I**nrogate ḡ corda v̄ra si ea circūcidit fides: si purgauit p̄fessio: in vobis facta est iudea sanctificatio eius: in vobis israel potestas eius. **B**edit enim vobis p̄tate filios dei fieri. **I**am vero recorderē vnusquisq̄ vestrū cū deo velit applicari cor: eiusq̄ suauis iugo recedēs a p̄stinis ignorantie sue desiderijs deuotū aīm subdere: carnalibusq̄ hui⁹ mūdi factis relictis atq̄ abiectis: in quib⁹ sine fructu laborabat tanq̄ in egypto cū lateres sub dura dñatiōe diaboli faceret: audita voce dñi dicēt: **V**enite ad me oēs quōd laboratis et onerati estis: et ego vos reficiā: desertis atq̄ abiectis subleuē christi sarcinā currere. **R**ecordetur ḡ vnusquisq̄ vestrū queadmodū oīa sclaria impedimēta cesserūt: dissidētium voces aut erūpe nō aulse sūt: aut p̄siderato christi nomine p̄ oēs terras exaltato et honorato tremefacte siluerūt. **E**rgo mare vidit et fugit: vt tibi sine p̄tradictiōe ad libertatē sp̄ualē pandereť via. **J**ordanis autē queadmodū retrosum p̄uersus sit: nolo extra vos q̄rat̄is: nolo aliqd̄ mali suspicemini. **I**ncrepat enim dñs quosdā qui dorsum ad eū posuerūt et nō faciē. **E**t quisquis p̄ncipiū suū deserit: et a suo creatore auertitur: tanq̄ fluui⁹ in mare labit in huius seculi amaricantem miliciā. **B**onū ergo est illi vt retrosum cō

uertat: fiatq̄ illi deus añ faciē reuertenti: quē sibi a tergo posuerat: et fiat illi retro mare huius seculi quōd sibi ante faciē cum illuc laboretur effecerat: et sic obliuiscat ea que retro sūt: vt in ea que in ante sunt extēdat: quōd iam p̄uerso vtile est. **N**āq̄ anteq̄ p̄uertat: si ea quōd retro sunt obliuiscat: deū obliuiscat: quōd ip̄m retro fecerat ad quē dorsum posuerat: et si in ea quōd añ sunt extēdit in seculū extēdit: quōd ip̄m sibi añ faciē posuerat: quōd auidius iruebat. **J**ordanis ḡ illos significat qui gratiā baptismi p̄ceperunt: et sic iordanis p̄uertit retrosum cū illi cōuertunt ad deū: vt eū iam retro nō habeāt: sed reuelata faciē gloriā dñi speculantes: in eandem imaginē trāsformēt a gloria in gloria. **M**ōtes gestierūt velut arietes: fideles dispensatores verbi vitatis: sancti apl̄i: sancti euāgelij p̄dicatores. **E**t colles velut agni ouium: **H**i sūt quibus dicit: **I**n christo Jesu p̄ euāgelij ego vos genui: **H**i sunt quibus dicitur: **N**ō vt p̄fundā vos hec scribo: s̄ vt filios meos carissimos moneo: **H**i sūt de quibus dicitur: **A**fferte dño filios arietū. **A**tēdite p̄ oēs terras qui nostis ista mirari et gaudere atq̄ cātare dño deo nostro: **A**tēdite ista cōpleri p̄ oēs gētes: quōd ante tā longa t̄p̄a figurate gesta: atq̄ p̄dicta sunt. **I**nrogate et dicite: **Q**uid ē tibi mare quōd fugisti: et tu iordanis quōd p̄uersus es retrosum? **M**ōtes quōd gestistis velut arietes: et colles sicut agni ouium: **Q**uid est o seculū quōd tua impedimēta cesserūt: **Q**uid ē quōd tot milia hominū toto orbe fidelium: huic mundo renūciantium: quod ad vestrū dominū cōuertimini: **Q**uid est quod gaudetis: quibus in fine dicitur: **V**enite benedicti patris mei p̄cipite regnum quod vobis paratū est ab origine mundi: **R**espōdebunt vobis hec omnia: vosq̄ ipsi respōdebūt vobis. **A** **f**acie dñi cōmota est terra: a facie dñi dei Jacob. **Q**uid ē a facie domini dei Jacob: nisi eius presentia qui dicit: **E**cce ego vobiscum sum vsq̄ in cōsummationē seculi: **C**ommota est enim terra: sed quā male pigra remanserat cōmota est: vt solidius firmaretur a facie dñi. **Q**ui conuertit petrā in stagna aquarū: et rupes in fontes aquarū. **S**eipsum enim et quandā suam duriciam liquecit ad irrigandos fideles suos: vt fieret in eis fons aquarū salētis in vitā eternā: quōd prius cū ignoraret dur⁹ videbat. **I**nde illi turbati sūt et nō expectauerūt: donec scriptur̄ aptis influ-

Alia lra.
f̄ mota.
f̄ nō habet

Alia lra.
f̄ rupem.

eret atq; inundaret in eos qui dixerit: **Bu-**
rus est hic sermo: quis pot eū audire: **Ista**
petra: ista duricia cōuerfa est in stagna aq;
 rum: et ista rupes in fontes aquarū: cum re
 surgens exposuit eis: incipiēs a Moyses p
 oēs pphetas: qz sic oportebat christū pati:
 et misit spiritū sanctum: de quo dicebat: **Si**
qs sint veniat et bibat. **Nō nob dñe**
nō nobis: s nōi tuo da gliam. **Gra**
na qpe ista erupentis aque d petra: petra
 aut erat chustul: nō qsi ex opib⁹ pcedētib⁹
 data ē: sed miserāte illo qui iustificat impi
 um. **Item** christus p impijs mortu⁹ est: ne
 vllā suā hoies: sed nois dei quererēt glori
 am. **Sup misericordia:** inq: et ve
 ritate tua. **Hec** duo misericordiam et veritatē
 aduertite in sanctis scripturis qz sibi sepe
 iungātur. **In** sua quippe misericordia vo
 cavit impios: et in veritate iudicat eos qui
 vocati venire noluerunt. **Nequādo** di
 cant gentes vbi est deus eorū: **In**
 nouissimo em̄ apparebit misericordia eius
 et veritas: quādo signū filij hominis appa
 rebit in celo: et tūc plangent oēs trib⁹ terre:
 et dicent: **Ubi** est deus eorū: cum eis non
 adhuc credendus predicatur: sed iam tre
 mendus ostenditur. **Deus** autē no
 ster in celo: **Sursum.** **Nō** in celo vbi so
 lem et lunam vident opera dei que colunt:
 sed in celo sursum quod trāsgreditur om
 nia corpora celestia et terrestria. **Hec** sic est
 in celo de⁹ noster: quasi subtracto celo rui
 nā sine sede formidet. **In** celis em̄ et in ter
 ra. **Omnia** que voluit fecit. **Hec** in
 diget opibus suis tanq; in eis collocet vt
 maneat: sed in sua eternitate p̄sistit: in qua
 manēs omnia quecūq; voluit fecit in celis
 et in terra. **Hec** em̄ iam eū portabant: vt
 ab eo fieri possent: qñ nisi fierēt eū portare
 iū possent. **Ergo** in quib⁹ est ipse tanq; indi
 gētia p̄tinet: nō ab eis tanq; indigēs p̄tine
 tur. **Sive** sic intelligat: in cel⁹ et in terra: oīa
 quecūq; voluit fecit: vel in supiorib⁹: v̄l in
 inferiorib⁹ ppli sui voluntariā gratiā suam
 p̄stuit: ne quis de operū meritis glorie:
 Quia siue mōtes gestiat velut arietes: siue
 colles velut agni ouīū: a facie domini cō
 mota est terra: ne in terrenis sordibus ppe
 tuo remaneret.

Sermo scōs: de scda parte psalmi.

Prefatio.

Quāq; fortasse omnium psalmorū
 sit vna cōtextio diligenter intuen
 tib⁹: ita vt null⁹ sequatur qui nō

superiori possit adifigi: tamē istum ita con
 sideremus tanq; vterq; vnus sit: iste scilicet
 ac superior. **Itaq;** cum in illo dictum sit:
Non nobis domine nō nobis: sed nomini
 tuo da gloriā: **Sup** misericordia tua et ve
 ritate tua: ne quādo dicant gentes vbi est
 deus eorū: qz inuisibile deū colimus: q̄ nul
 lorū corporeis oculis: cordib⁹ aut pauco
 rū mūdissimis notus est: tanq; ideo possunt
 dicere gentes: vbi est deus eorū: qz ipsi pos
 sunt ostēdere oculis deos suos: primo ad
 monuit operibus sentire p̄sentā dei nostri:
 qz cū sit in celo sursuz: in celo et in terra oīa
 q̄cūq; voluit fecit. **Et** quasi diceret: **Ostē**
dāt gentes deos suos.

Expositio eiusdē partis.

Simulachra: inq: gentiū ar
 gentū et aurū: opa manus
 hoim. **Id** est q̄uis deū nostrum
 carnalib⁹ oculis v̄ris nō possim⁹ ostēdere:
 quē p opa intelligē debuisse: nolite tñ sedu
 ci vanitatib⁹ vestris: qz vos ea que colitis
 digito potestis ostēdere. **Multo** qpe ho
 nest⁹ nō haberetis qd̄ possētis ostēdere: qz
 vt in eo qd̄ in istis oculis a vobis ostēdit:
 vestri cordis cecitas ostēdatur. **Quid** em̄
 ostenditis: nisi aurū et argentū: **Habet** qui
 dē et erea et lignea: et fictilia simulachra: et hu
 iuscemodi alteriusq; materie: sed p̄ciosum
 eorū maluit cōmemorare spiritus sanctus:
 qz cū in eo quisq; qd̄ illi car⁹ est erubuerit:
 multo facili⁹ auertitur a veneratiōe vilio
 rū. **Mā** dictū est alio loco scripturarū de si
 mulachroz cultorib⁹: dicentes ligno: pa
 ter meus es tu: et lapidi: tu me genuisti: **Sz**
 ne sibi sapientior videat quib⁹ nō ligno et
 lapidi dixerit: sed auro et argento: huc aspi
 ciat: huc aurē cordis intēdat: **Simulachra**
 gentiū argentū et aurū. **Nō** abiectū aliqd̄
 et aspernabile noiātū est: et ei quidē animo
 qui terra nō ē: terra est et aurū et argentū: s̄
 speciosior atq; fulgēti⁹: solidior atq; firmi
 or. **Noli** q̄ addē manus hoim: vt ex eo me
 tallo qd̄ fecit ver⁹ deus velis facere falsuz
 deū: imo falsum hoim: quē p vero vene
 reris deo: quē quisq; p vero hoie in amici
 tiam reciperet: insaniret. **Bucit** em̄ et affec
 tu quodā infimo rapit infirma corda mor
 taliū forme similitudo: et membrorū imita
 ta cōpago. **Sz** sicut fabricata singula ostē
 dis: sic ostēde officia singulorū q̄rū te effigi
 es o hūana vāitas trahit. **Os** em̄ ha
 bēt et nō loquet: oculos habet et nō
 videbūt. **Aures** hnt et n̄ audiēt:

Alia lra.
 t nō habet.

Alia lra.
† palpabit.

Alia lra.
† gutture suo

nates hñt z nō odorabūt. **M**anus habet z nō contrectabūt: pedes habet z nō ambulabūt: n̄ clamabūt in faucibus suis. Jam ḡ artifex melior ē eis: qz ea ponit mēbroz motu atz officio fabricare: quē tñ artificē te vtiqz pūderet adorare. **M**elior z tu q̄uis ea nō feceris: qm̄ que illa nō possunt facis. **M**elior est z testia: ad hoc em̄ additū est: nō clamabūt in faucibus suis. **N**amqz cū supius dixisset: **O**s habet z nō loquent: qd̄ opus erat postq̄ a capite vsqz ad pedes mēbra decursa sunt: de faucibz clamore repetere: nisi credo qz illa q̄ de ceteris mēbris commemorabat cōia esse hominibus beluisqz sentim̄: nā z vident: z audiūt: z olfaciūt: z ambulāt: z quedā sicut simie manibz p̄trectant. **I**llud autē qd̄ de ore dixerat: p̄riū ē hoīs: qm̄ bestie n̄ loquūt. **N**e q̄s autē ad sola hūanoz mēbroz opa referret que dicta sunt: et dñs gentiū solos hoīs anteponeret: post omnia subdidit dicēs: **N**ō clamabūt in faucibus suis: qd̄ rursus hominibz pecoribusqz cōmune est. **Q**d si p̄mo dixisset: cū ab ore cepit mēbra p̄currē: **O**s habet z nō clamabūt: cuncta etiā sic ad naturā hoīs referrent: nec facile ibi quicqz de cōione ferarū sensus audiētis aduerteret. **C**ū vero illud de ore dixit: qd̄ hoīs p̄riū est: z post enumerationē partū corpis quā cōmemoratis pedibz terminasse videbat adiunxit: **N**ō clamabūt in faucibus suis: lectorē vel auditorē fecit intentum: vt duz querit cur additū sit: admoneri se inueniat simulachris gentiū: non tantuz homines: sed etiā beluas se debere p̄ponere: vt si pudeat adorare bestia quā fec̄ de⁹ vidētē: audientē: odorātē: cōtrectantē: ābulantē: clamantē in faucibus suis: viderēt q̄s pudendum esset adorare mutū: z carens vita sensuqz simulachrū: cui ad hoc inesset similitudo mēbrozū: vt anima carnalibz sensibz cōdita: quasi viuētī atqz animate forme applicaret affectū: cū ea videret q̄ in suo corpore viua atqz aiata sentiret. **Q**uāto ergo magis vel melius mures atqz serpentes z id genus animantiū colerēt: **Q**ue de simulachris gentiū si ita dicendū est quodāmodo iudicant: in quibus quia non sentiunt humanā vitā nō curant humanā figurā. **I**taqz in eis plerūqz n̄dificant: z nisi humanis motibus deterreant: nulla sibi habitacula munitiora cōquirunt. **M**ouet ergo se homo vt viuētē bestia a suo deo deterreat:

z illū nō se mouētē quasi potentē colit: a quo meliorē deterruit. **D**eterruit em̄ vidētē a ceco: audientē a surdo: clamantē a muto: ambulantē ab immobili: sentientem ab insensato: viuētē a mortuo: imo deterruit q̄ mortuo. **M**ortuū quippe sicut manifestū est nō viuere: ita manifestū est aliqui virisse: quapropt̄ deū qui nec viuūt nec vixit p̄fecto z mortu⁹ antecedit. **Q**uid b̄ manifestū s̄res mei dilectissimi: **Q**uid euidētī us: **Q**uis puer interrogat nō hoc certū esse respōdeat qd̄ simulachra gentiū os habet z nō loquent: oculos habet z nō vident: z cetera q̄ diuin⁹ sermo cōtexit: **C**ur ergo tantop̄ spū sanctus curat scripturarū plurimis locis hec insinuare: atqz inculcare: velut in scientibz quasi in omnibus apertissima atqz notissima: nisi qz species mēbroz quā naturaliter in aiantibus viuētē videre: atqz in nobismetipsis sentire cōsueuimus: q̄qz vt illi asserunt in signo aliquo fabricata atqz eminenti collocata suggestu: cum adorari atqz honorari a multitudine cepit: parit in vnoquoqz sordidissimū errorē affectū: vt qm̄ in illo figm̄to nō iuenit vitalē motū: credat numē occultuz: effigiez tñ viuētī corpori similitē: seductus forma z cōmotus auctoritate quasi sapientū institutorū obsequētūqz turbaruz sine viuo aliquo habitatore esse nō putat: **H**ic z mala demonia ad possidenda gentiū simulachra talis hoīm affectus inuitat: quorum presidentiū varia fallacia mortiferi se minantur z multiplicantur errores. **A**lijs itaqz locis z contra ista diuine littere vigilat: ne quisquā dicat cum irrita fuerint simulachra: nō hoc visibile colo: sed numē qd̄ illic inuisibiliter habitat. **I**psa ergo numina in alio psalmo eadē scriptura sic dānat: **Q**m̄ dñs gentiū inquit demonia: dñs autē celos fecit. **B**icit z **A**plius: **N**ō quod idolū sit aliquid: sed qm̄ que imolant gentes demonijs imolant z nō deo: nolo vos socios fieri demonioz. **C**lidēt autē sibi purgationis eē religiōis q̄ dicūt: nec simlachrū: nec demoniū colo: sed p̄ effigie corpālē ei⁹ rei signū itueor quā colē debeo. **I**taqz inter p̄tant simulachra: vt alio dicāt significari terrā: vñ templū solent appellare telluris: alio mare sic neptuni simulachro: alio aerem sicut iunonis: alio ignem sicut vulcani: alio luciferū sicut veneris: alio solē: alio lunā: quoz simulachris eadē noīa sicut tellurī iponūt: alio illud: alio illud sidus: vel

illam vel illam creaturā. Neq̄ em̄ cuncta enumerare sufficimus. De quibus rursus cū exagitari ceperint qđ corpa colant: maximeq̄ terrā: z mare: z aereni: z ignē: quoru nobis vsus in p̄mptu est: Nā de celestibus quoniam nostros ea corpore cōtractare atq̄ cōtingere: nisi oculoꝝ radis nō vāmus: nō ita erubescunt: respōdere audent: nō se ip̄a corpore colere: sed que illis regēdis p̄sident numina. Itaq̄ apli vna sentētia penam istoruꝝ damnationēq̄ testatur. Qui trāsmutauerūt inq̄t veritatē dei in mendaciū: z coluerūt z seruerūt creature potius q̄ creatori: q̄ est b̄ndict⁹ deus in secula. Nā priori parte hui⁹ sentētie simulachra dānauit: posteriori autē interpretatōdes simulachroz. Effigies em̄ a fabro factas appellando noibus earū rerū quas fabricauit deus: trāsmutant veritatē dei in mendaciū: res autē ip̄as p̄ dñs habēdo z venerādo seruiūt creature potius q̄ creatori qui ē b̄ndict⁹ in secula. Quis autē adorat vel orat intus simulachrū q̄ non sic afficitur vt ab eo se exaudiri putet: ac sibi p̄stari quod desiderat: speret: Itaq̄ boies talibus superstitionibus obligati: plerūq̄ ad ipsum solem dorsum ponētes preces fundūt statue quā solem vocant: z cū sonitu maris a tergo feriantur: neptuni statuā quā p̄ ipso mari colunt quasi sentientē gemitib⁹ ferunt. Hoc em̄ facit z quodāmodo extorquet illa figura membroruꝝ vt animus viuus in sensib⁹ corporis magis arbitretur sentire corpus qđ suo corpi simillimū videt: q̄ rotundus solem: vndasq̄ diffusas: z quicquid nō eisdem liniamentis formatū conspicit: quibus illa formata sunt que viuētia videre consuevit. Contra hunc affectū quo hūana et carnalis infirmitas facile capi potest: cantat scriptura dei res valde notissimas quib⁹ cōmemoret: z tanq̄ excitet mentes hominū in p̄suetudine corporuꝝ dormiētes. Simulachra inq̄t gentiū argētū z aurū: Sz deus fecit argētū z aurum. Opa inquit manuum hominū. Hoc em̄ venerātur quod ipsi ex auro argentoq̄ fecerunt. Sed em̄ z nos pleraq̄ instrumēta z vasa ex huiusmodi materia v̄ metallo habem⁹ in vsū celebrādoꝝ sacramētoꝝ: q̄ ipso mīsterio cōsecrata sc̄ta dicātur i ei⁹ honore cui p̄ salute nostra inde seruitur. At sūt p̄fecto etiā ista instrumēta v̄ vasa: quid aliud q̄ opa manuum hominū: Verūtamen nunquid os habent z nō loquentur: Nunquid oculos

habēt z nō videbūt: Nūqd̄ eis supplicam⁹: qz p̄ ea supplicamus deo: Illa cā est maxia impietatis insane: qđ plus valet in affectu miseroruꝝ similis viuēti forma: que sibi efficit supplicari: q̄ quod eam manifestus est nō esse viuēte vt debeat a viuēte continēni. Plus em̄ valent simulachra ad curandam infelicē animā quod os habēt: oculos habēt: aures habēt: nares habent: manus habēt: pedes habēt: q̄ ad corrigendā qđ non loquētur: nō videbunt: nō audiēt: nō odorabūt: nō p̄tractabūt: nō ambulabūt. Itaq̄ seq̄tur: vt illud quoq̄ fiat qđ etiā in hoc psalmo sequit: vt scz. **Siles illis fiant oēs qui faciunt ea: z omnes qui confidunt in eis.** Videant ergo isti apertis z sententiis oculis: z adorēt clausis z mortuis mentibus: nec videntia: nec viuētia simulachra. **Domus autē israel sperauit in dño: Spes em̄ que videtur nō est spes.** Quod em̄ videt quis quid sperat: Si autē qđ nō videmus speramus: p̄ patientiā expectamus. Sed vt perduceret vsq̄ in finem ipsa patientia. **Adiutor eorum z p̄tector eorū est.** An fortasse spirituales a quib⁹ carnales instruntur in spiritu māsfuetudinis: qz ipsi tanq̄ superiores p̄ inferioribus supplicāt iā vidēt z illis iā res est q̄ adhuc inferiorib⁹ spes ē. Nō est ita. Nā z **Dom⁹ Aaron sperauit in dño: Ergo vt etiā ipsi p̄seuerāter extēdant in ea q̄ ante sunt: z p̄seuerāter currāt: donec app̄hendāt in q̄ app̄hensi sūt: z coḡscāt sicut z cogniti sūt.** **Adiutor z p̄tector eorū est.** **Utriq̄ em̄ timēt dñm: z spauerūt in dñm: adiutor eorū z p̄tector eorū ē.** Neq̄. n. nos mentis nostris p̄uenim⁹ misericordiam dñi. Sz **Dñs memor fuit nostri: z benedixit nos.** **B̄ndixit domū israel b̄ndixit domū Aaron.** Utrōsq̄ autē b̄ndicens. **B̄ndixit oēs timentes dñm: Quē q̄s utrosq̄: respōdet: Puffillis cū magnis.** Hoc ē dom⁹ isrl̄ cuz domo Aaron: eos utiq̄ q̄ ex ipsa gēte crediderunt in saluatoreꝝ Jesum: qz nō in oibus illis beneplacuit deo. Sed si quidā illorū nō crediderunt: nunqd̄ incredulitas illoꝝ fidē dei euacuauit: Absit. Neq̄ em̄ oēs q̄ sunt ex israel: hi sunt israelite: neq̄ qz sūt semē Abraā oēs filij: sed sicut scriptū ē: Reliq̄e salue facte sūt. Ar̄ p̄sona em̄ eorū q̄ inde crediderūt dicit: Nisi dñs sabaoth reliq̄set nobis semē: sicut sodoma facti essemus

Alla lra. t nō habet.

Alla lra. t cop. t Qui. t nō habet. t nō habet.

Alla lra. t nobis. t domus. t domui. t oibus qui timent.

t maioribus.

z sicut gomorra similes fuisset. Sed id
 semini: quia sparsum per terras multiplica
 tum est. **Bixerunt enim magni de domo Aa
 ron.** **Adhuciat dominus super vos:**
super vos z super filios vestros. Et
 ita factum est. **Accesserunt etiam de lapidi
 bus suscitati filii Abraam.** **Accesserunt oues**
que non erant de B ouili: ut fieret vnus grex
z vnus pastor. **Accessit fides omnium gen
 tium: z creuit numerus non solum sapientium**
antistitum: sed etiam obedientium populorum:
adhuciente domino non solum super patres: qui
**ad illum in christo ceteros imitatores pre
 trent: sed etiam super filios eorum: qui patrum**
via vestigia sequerentur. Nam sic ait ille his
 quos per euangelium in christo genuerat: **Imi
 tatores mei estote: sicut z ego christi.** **Ad
 iecit itaque dominus: non solum super montes ge
 stientes sicut arietes: sed etiam super colles**
gestientes sicut agni ouium. Proinde his
 vtrisque magnis z pusillis: montibus z col
 libus: arietibus z agnis: dicit propheta quod
 sequitur. **Benedicti vos domino qui fe
 cit celum z terram:** Nam diceret: **Be
 nedicti vos domino: qui vos fecit celum in**
magnis: terram in pusillis: sed celum non istud
visibile plenum luminaribus ad hos oculos
pertinentibus. **Celum enim: celi domi
 no: Qui erexit z sublimauit quorumdam san
 ctorum mentes in tantum: ut nulli hominum sed**
ipsi deo suo docibiles fierent. In cuius celi
 docibilis cooperatione: quicquid carnis ocu
 lis cernitur terra dicenda est: quam dedit fi
 liis hominum: ut eius consideratione siue ab
 ea parte qua supillustrat: sicut est hoc quod dicitur
 celum: siue ab ea que subter illustratur: cui pro
 parte terra nomen est: cum totum sicut comme
 morauimus in illius cooperatione quod celum ce
 li dicitur: terra sit. **Terram ergo istam totam dedit**
filii hominum: ut eius consideratione quantum potest
**conspiciant creatorem: quem infirmis adhuc cor
 dibus sine isto coniecture adminiculo videre**
non potest. Est z alius intellectus a quo dissimu
 lare non debeo verborum istorum quibus dictum est:
Celum celi domino. Terram autem dedit filii
hominum. Ut ab eo quod diximus non rece
 dat intentio. **Bixeram enim magnos z pusil
 los significari etiam eo quod adiectum est: Ben
 dicti vos domino qui fecit celum z terram.** Si ergo
 magnos celi: pusillos autem terre nomine acci
 pinus: quoniam pusilli crescentes futuri sunt ce
 lum: z in ipsa spe lacte nutriuntur: sic sunt illi
 magni celum terre cum puulos nutriunt: ut eti
 am celum celi se esse intelligant: dum cogitant in

qua spe puuli nutriant: **Sed tamen quia ista illi non**
**ab hominibus: neque per hominem: sed per ipsum de
 um carpunt sinceritate: veritateque sapientie**
acceperunt puulos futuros quidem celum:
**ut celum celi se esse sciant: adhuc tamen ter
 ram cui dicant: Ego plantauit: Apollo rigauit:**
sed deus incrementum dedit. **Ipsis enim filiis**
hominum quos fecit celum: terram dedit in qua
operentur: qui nouit terre prouidere per celum.
Maneant igitur celum z terra in deo suo
qui fecit ea: z viuant ex eo confitentes ei: et
laudantes eum. Nam si ex se velint viuere mo
 rientur: sicut scriptum est: **A mortuo quasi qui**
non sit perit confessio: Sed Non mortui
**laudabunt te domine: neque omnes qui de
 scendunt in infernum.** **Clamat enim alio**
loco tua scriptura: Per totum cum venerit in primum
dum malorum: contemnet. **Sed nos qui viuimus**
benedicimus domino ex hoc nunc
z usque in seculum.

Explicit Tract. de ps. CXIII.

Incipit Tract. de ps. CXIII.

Expositio psalmi.

Dilexi: quoniam exaudiet dominus vo
 cem deprecationis mee: **Cantet b
 aia que peregrinatur a domino: cante hoc**
ouis illa que errauerat: cante hoc filius ille
que mortuus fuerat z reuixit: pierat z inuentus
**est: cante hoc aia nostra fratres z filii ca
 rissimi: erudiamur z permaneamus: z cum sanc
 tis ista canteamus: Dilexi quoniam exaudiet**
dominus vocem deprecationis mee. Nunquid ip
 sa diligendi causa est: quoniam dominus exaudi
 et vocem deprecationis mee: **An non po
 tuit aut ideo diligimus quia exaudiuit: aut**
**ideo diligimus ut exaudiat: Quid ergo di
 lexi quoniam exaudiet: An quia dilectione spes**
**solet accedere: dilexisse se dicit: quoniam spe
 rauit se exauditurum deum vocem deprecati
 onis sue: Tunc autem hoc sperauit.** **Quoniam**
**inclinauit aurem suam mihi: z in die
 bus meis inuocauit.** Ergo ideo dilexi
 quoniam exaudiet: ideo exaudiet: quoniam inclina
 uit aures suam mihi. Sed vnde scias o anima
 humana quod inclinauit deus suam aurem tibi: nisi
 dicas credidisti: **Manet ergo tria habet: fides: spes:
 z caritas. Quia credidisti sperasti: quia spe
 rasti iam dilexisti. Ita si quare vnde crediderit aia in
 clinasse sibi aurem deum suum: nonne respondebit:**
**quia pro dilexit nos: z filio proprio non peper
 cit: sed pro nobis omnibus tradidit eum: Quod**
**enim inuocabatur in quem non crediderit: ait do
 ctor gentium: Aut quod credent quem non audi
 erunt: Quod enim audient sine predicante: Aut**

Alia Pa.
t oratione

Alia Pa.
t Quia

Alia Pa.
t inuocauit